

Izzini vēsturi un svini svētkus Zemgalē!

Zemgales plānošanas reģions kopā ar visām novada pašvaldībām tūrisma informatīvajā kampaņā “Zemgale aicina!” piedāvā ikvienam uz Latvijas vēsturi un valstiskuma veidošanos paraudzīties no cita skatpunkta – gan atklājot sev gluži reālo Jaunsudrabiņa “Baltās grāmatas” pasauli, gan iepazīstot nacionālo partizānu kādreizējo ikdienu vai varbūt iemūžinot sevi “Laika rata” spoguļu pašbildēs.

Arī svētkiem Zemgales novadi gatavojas īpaši. Tāpēc noteikti vērts pievērst uzmanību gan vēl neiepazītām vietām, gan sarīkojumiem un radošajām darbnīcām, kas ļaus šos svētku mēnešus padarīt citādus, izzinot ko jaunu un piedzīvojot skaistus mirkļus, vienalga, vai izvēlēšities būt Aizkraukles, Bauskas, Dobeles, Jēkabpils vai Jelgavas pusē!

No simboliem līdz ikdienai Aizkraukles novadā

Simboliska vieta, kur satiekas cilvēka un valsts pagātne, tagadne un nākotne – tas ir **Likteņdārzs**, kur kopā savijusies izcila arhitektūra ar Kokneses pussalas dabas un Daugavas plūduma krāšņumu. Apmeklētājus te sagaida terase ar brīnišķīgu ainavu. Sirdsakmens, šogad atklātais Saieta nams un citi objekti, kas pilnīgi noteikti iedersies gan Lāčplēša dienas atcerē, gan 18. novembrī tradicionāli sagaidot saulrietu amfiteātrī. Tikmēr armijas vēstures interesentiem ir iespēja uzzināt ko vairāk par Brīvības cīņām un Latvijas Austrumu frontes štābu. 1919. gadā tieši no Pļaviņām tika vadīta Latvijas armijas vienību darbība pret Sarkano armiju Latgalē. Tagad kādreizējās štāba telpās izvietota ekspozīcija “**Latvijas armija Pļaviņās 20. gadsimtā**”, kas sniedz arī ieskatu Lāčplēša Kara ordeņa kavalieru dzīvesstāstos.

Liriskāk noskaņotie aicināti iepazīt Jāņa Jaunsudrabiņa personību un tā laika dzīves apstākļus rakstnieka **muzejā “Riekstiņi”**, kas iekārtots senas zemnieku sētas saimniecības ēkā un atspoguļo arī agrāko laiku tradīcijas un amatniecības prasmes Sēlijas novadā. Sētā saglabājusies Jaunsudrabiņa slavenajā “Baltajā grāmatā” attēlotā pasaule, pastaigu takas ved gar tajā minētajām vietām, bet pamatekspozīcija iepazīstina ar rakstnieka un gleznotāja dzīvi. Savukārt uz Odzienu jādodas tiem, kas skaistumu redz ne tikai vēstures cēlajās lappusēs, bet arī ikdienas tehnikā. **Odzienu muižas pils** ir viena no zīmīgākajām neogotikas stila celtnēm Latvijā, un arī tās apkārtnē apbur. Tikmēr blakus esošajā auto un tehnikas kolekcijā apskatāma citāda vēsture – vairāk nekā 20 padomju laika automašīnas, motocikli, fotoaparāti, radio aparāti, sadzīves tehnika un pat FORMULA “Estonia”.

Odzienu muižas pils. Foto: Aizkraukles novada tūrisma nodaļa

Likteņdārzs. Foto: Aizkraukles novada tūrisma nodaļa

Meklējot pilis un “Dvēseļu puteni” Bauskas pusē

Bauskas novadu var dēvēt par īpaši patriotisku, jo cauri tam 1989. gada 23. augustā vijās Baltijas ceļš, te dzimis Latvijas armijas ģenerālis Krišjānis Berķis, no Bauskas novada nākuši pazīstami dzejnieki, tostarp Plūdonis un Edvarts Virza, kā arī citas izcilas personības, kuras sākušas darbu pie muzeju izveidošanas un piļu atjaunošanas.

Rundāles pils muzeja piedāvājumu vislabāk ir baudīt tieši tagad, kad te nav tūristu pūļu un netraucēti var iegrimt mākslas vēstures pētīšanā un izzināšanā. Tāpat sava burvība ir **Bauskas pils muzeja** apskatei, daļībai senā dzīvesveida darbnīcās vai kāda koncerta apmeklējumam. Taču daudziem par vēl neatklātu iedvesmas vietu var kļūt **kultūrtelpa “Mežotnes baznīca”**, kura ir atjaunota praktiski no drupām. Te ierīkota ekspozīcija par seno Mežotnes pilskalnu, kas savulaik bija vērienīgākais un nozīmīgākais pilskalns Zemgalē, bet netālu no tās ir arī **Līvenu dzimtas kapi**. Tieši šī dzimta devusi lielu ieguldījumu valsts atjaunošanā un novada attīstībā – tās laikā uzcelta Mazmežotnes muiža un Ķieģeļu ceplis, kuru šobrīd par tūrisma un kultūras objektu attīsta Igo kūrētais mūzikas un mākslas centrs “Ceplis”. Savukārt kino cienītājiem būs interesanti apmeklēt atpūtas kompleksu “Miķelis”, kur Zemnieku sētas muzejā tika **uzņemta filma “Dvēseļu putenis”**. Tāpat te apskatāma lielākā privātā retro auto kolekcija Baltijā.

Rundāles pils muzejs, hercoga istaba. Foto: S. Švāne

Bauskas pils. Foto: S. Kuzmickis

Bunkurs un Kārlis Ulmanis Dobeles novadā

Īles partizānu atjaunotais bunkurs ir ne tikai cieņas apliecinājums nacionālajiem partizāniem, bet arī interesants apskates objekts. Baltijas valstīs lielāko bunkuru 1948. gadā Īles mežos izbūvēja apvienotās latviešu un lietuviešu grupas partizāni, lai turpinātu cīnīties pret padomju varu. 1949. gada 17. martā 24 partizāni, kas tobrīd atradās bunkurā, izcīnīja savu pēdējo kauju pret 760 vīru lielo Valsts drošības ministrijas jeb čekas karaspēku. Tāpat šī puse ir slavēta ar "**Pikšām**" – saimniecību, kur dzimis Kārlis Ulmanis, vēlākais Latvijas prezidents. Atjaunoto K. Ulmaņa dzimtas māju muzejs veidots kā 20. gs. 30. gadu lauku sēta, kas raksturo arī Latvijas zemkopības attīstību šajā laika posmā.

Vēl Dobeles pusē ir iespēja apmeklēt vairākas pils. Neogotikas stilā celtā **Vecauces pils** patlaban darbojas kā kultūras un tūrisma centrs. Te gida pavadībā var gan izstaigāt telpas, gan uzzināt vairāk par muižas vēsturi, ar to saistītajām leģendām un arī mācību un pētījumu saimniecību "Vecauce", kas saimnieko muižas zemēs jau kopš 1921. gada. Savukārt **Dobeles pils** šogad sarūpējusi **īpašu programmu tieši patriotu nedēļai**. 16. novembrī plkst. 17 gan lieli, gan mazi pils muzejā varēs vairāk uzzināt par Latvijas brīvības cīņām, kā arī piedalīties radošajās darbnīcās un aktivitātēs. Nodibinājuma "Latviešu strēlnieki Ķemeru purvos" pārstāvji ne tikai stāstīs par Latvijas brīvības cīņu norisi, bet arī demonstrēs dažādus priekšmetus no cīņu vietām un piedāvās praktisku darbošanos ikvienam interesentam.

Īles bunkurs. Foto: Dobeles novada TIC publicitātes foto

"Pikšas". Foto: Dobeles novada TIC publicitātes foto

Visi par sēļiem Jēkabpils pusē

Ierodoties Jēkabpilī, Daugavas labajā krastā jūs sagaidīs **Krustpils pils**. Tā ir viena no senākajām Latvijas pilīm, ko 1237. gadā licis uzbūvēt Rīgas arhibīskaps Nikolajs de Magdeburgs kā nocietinājumu ceļā no Rīgas uz Daugavpili. Vēlāk pils liktenis bijis gana raibs. Kopš 1996. gada tajā atrodas Jēkabpils Vēstures muzejs, kas pārņēmis pils apsaimniekošanu un veicis neticamas pārmaiņas – atjaunotas pils interjera detaļas un izveidota aizraujoša vēstures ekspozīcija, kura ļauj ikvienai apmeklētājai, veroties spogulī, ieraudzīt sevi, tērptu senās sēļu sievietes apģērbā.

Tikmēr Daugavas kreisajā krastā izvietojusies Jēkabpils Vēstures muzeja Brīvdabas nodaļa "**Sēļu sēta**". Muzeja ekspozīciju veido sešas 19. gadsimta Augšzemes lauku celtnes – dzīvojamā māja, graudu klēts, mazā klēts,

kalve, vējdzirnavas un pirts, apskatāmi arī Sēlijas novada zemnieka darbarīki un sadzīves priekšmeti. Tas ir iecienīts pilsētas viesu apskates objekts, kā arī sadziedāšanās un sadancošanās vieta dažādu Latvijas novadu folkloras kopu dalībniekiem. Vairāk par sēļiem un viņu amatu prasmēm var uzzināt, arī apmeklējot **Sēlijas kultūrtelpu**, kas atrodas gleznainā vietā Zasas ciemā. Te ar interaktīvu materiālu palīdzību var izzināt gan biškopības, galdniecības un jostu aušanas, gan maizes cepšanas, muzicēšanas un citas prasmes, tostarp gūstot ieskatu pārcēlāju pāri Daugavai darbā. Vēl citu skatu uz Sēlijas kultūrvēsturi var gūt, apmeklējot **Mazā Bānīša parku un Paula Stradiņa skolu Viesītes muzejā “Sēlija”**. Ekspozīcijas vēstī par šīs puses šaursliežu dzelzceļa vēsturi, kā arī Stradiņu dzimtu un medicīnas vēsturi Viesītes apkārtnē. Mazā Bānīša parks ir ierīkots vēsturiskajā šaursliežu dzelzceļa depo teritorijā un ir vienīgā vieta Latvijā, kur iepazīstama 600 milimetru dzelzceļa vēsture tās sākotnējā darbības vietā. Ekskursantiem ir iespēja ielūkoties lokomotīvu un vagonu depo ēkā, kur apskatāma gan 1918. gadā Berlīnē ražota tvaika lokomotīve, gan dienesta vagoni, bet mazākajiem ceļotājiem patīks rotaļas ar spēļu vilcieniem.

Vērts piestāt arī neogotikas stilā celtajā **Gārsenes pilī**, kas saukta par Sēlijas pērli. Sākotnējai pils divstāvēgajai daļai vēlāk uzcelts arī otrs spārns, jo baronam fon Budbergam un viņa pirmajai sievai, angļu baronesei Ģertrūdei Vorsai, esošā pils likusies par šauru. Tagad tās viesi var iepazīties ar vēsturisko ekspozīciju, kas ietver gan baronu dzimtas, gan skolas, gan pagasta vēstures liecības.

“Sēļu sēta”. Foto: K. Siliņš

Gārsenes pils. Foto: Jēkabpils novada TIC arhīvs

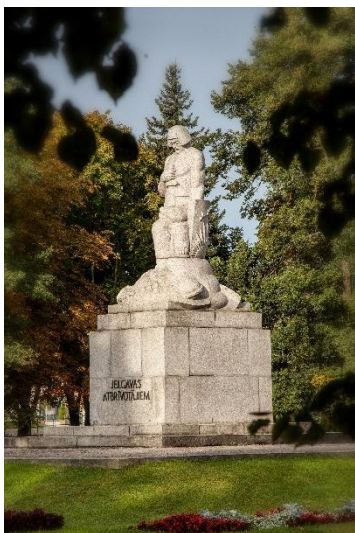
Pirmā augstskola un “Laika rats 100” pašbildēs Jelgavā

Patriotiskā mēneša noskaņās noteikti vērts apmeklēt **pieminekli Jelgavas atbrīvotājiem “Lāčplēsis”**, kas atrodas Stacijas skvērā. Tā autors ir tēlnieks Andrejs Jansons, kas 90. gados atjaunoja sava tēva Kārļa Jansona par tautas ziedojumiem veidoto un 1932. gadā atklāto pieminekli “Lāčplēsis un Melnais bruņinieks”. Pēc Otrā pasaules kara piemineklis tika iznīcināts, tā fragments tika atrasts vien 1988. gadā un šobrīd atrodas pie **Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeja**. Šī muzeja ēka pazīstama arī ar savu vēsturisko nosaukumu “Academia Petrina”, celta pēc pēdējā Kurzemes un Zemgales hercoga Pētera Bīrona ierosmes, un tajā atradusies pirmā augstākās izglītības iestāde Latvijas teritorijā, kur savulaik mācījušies gan Lietuvas, gan Latvijas pirmie prezidenti. Vislielākā muzeja krājuma vērtība ir latviešu glezniecības vecmeistara Ģederta Eliasa darbu

kolekcija, taču muzejs piedāvā arī interaktīvas izstādes, izglītojošas programmas un ekskursijas dažādām vecuma grupām.

Sakrālās arhitektūras pazinēji novērtēs **Jelgavas Sv. Annas prokatedrāli**. Tā ir vecākā līdz mūsdienām saglabājusies pilsētas celtnē, pirmā luterāņu baznīca Latvijā, kas atjaunota pēc Otrā pasaules kara, kā arī viens no retajiem manierisma stila pieminekļiem Latvijā. Īpaši vērts pievērst uzmanību te apskatāmajai Jaņa Rozentāla gleznai “Kristus un samariete”. 90. gados baznīcā uzstādītas arī Gēteborgas meistara Olafa Hammarberga 1938. gadā būvētās ērģeles ar 37 reģistriem un 2072 stabulēm. Ar savu vareno skanējumu tās kalpo ne tikai draudzes vajadzībām, bet arī pulcē garīgās mūzikas cienītājus. **Šajā baznīcā 18. novembrī plkst. 10 arī notiks ekumēniskais valsts svētku dievkalpojums.**

Savukārt mūsdienīgākas mākslas cienītājiem patiks tēlnieka Kārļa Īles veidotais **vides objekts “Laika rats 100”**, kas ir veltījums Latvijas valsts simtgadei. Apmeklētāji to jau paspējuši iecienīt, jo tas gan atklāj vēsturiskus faktus par Latviju un Jelgavu, gan ļauj iemūžināt sevi “spoguļu” pašbildēs un uzskatāmi apzināties kā vienu no valsts veidotājiem. Jāpiebilst, ka “Laika ratu 100” vērts apmeklēt vakarpusē, jo pēc tumsas iestāšanās tas tiek izgaismots. Turklāt tieši līdzās ir **Jelgavas Vecpilsētas ielas kvartāls**, kur saglabājušās vairākas pirmskara ēkas, kas arī pašas ir apskates vērtas. No novembra vidus apmeklētājiem durvis vērš Jelgavas Vecpilsētas mājas jaunās ekspozīcijas. Šis kvartāls ir vecākā pilsētas apbūves daļa, kas veidojusies 18.–19. gadsimtā un netika iznīcināta Otrā pasaules kara laikā. Tagad ieliņas atjaunotas, saglabājot bruģakmens segumu, uzstādītas arī larnas un soliņi, tāpēc tā būs īstā vieta senās pilsētas gaisotnes baudīšanai.

Piemineklis Jelgavas atbrīvotājiem “Lāčplēsis”. Foto: JRTC arhīvs

Vides objekts “Laika rats 100”. Foto: JRTC arhīvs

Varbūt īpašu vietu, interesantu vēstures nianšu un personību atklāšana pēkšņi ļaus rast jaunus iedvesmas avotus arī turpmākiem ikdienas darbiem. Savukārt valsts svētku koncerta apmeklējums vai kādas jaunas tradīcijas ieviešana gada tumšo laiku vērtīs ģimeniski siltā, drošā un patīkamā noskaņā, cerīgi raugoties tuvo cilvēku un visas mūsu valsts nākotnē. Lai Zemgale ļauj atklāt mūsu Latviju no jauna!

Citas vietas un pasākumi interesantai Zemgales vēstures izzināšanai

Aizkraukles novadā

- 11. novembrī plkst. 18.00 lāpu gājiens Aizkrauklē
- 17. novembrī plkst. 19.00 valsts svētku koncerts "Sirdsstāsti Latvijai" Kokneses kultūras centrā
- 18. novembrī plkst. 15.00 Valsts svētku koncerts kopā ar jaukto kori "Aizkrauklis", Daci Bonāti un Aināru Ančevski Aizkraukles kultūras centrā
- Latviešu dzīvesziņas iepazīšana "Radošajā mājā" Koknesē (iepriekš jāpiesakās)
- Vēsturiskā Iršu muižas klēts – magazīna (iepriekš jāpiesakās)

Bauskas novadā

- 11. novembrī plkst. 17.00 piemiņas brīdis pie Bauskas brīvības pieminekļa "Par Latvijas brīvību kritušiem", godinot Latvijas brīvības cīņās kritušos varoņus. Pēc tam visi apmeklētāji aicināti vienoties lāpu gājienā līdz Bauskas Rātslaukumam
- 11. novembrī plkst. 18.00 Patriotisks brīdis pie Iecavas brīvības pieminekļa
- 17. novembrī plkst. 19.00 Ivo Fomina koncerts Iecavas kultūras centrā
- 18. novembrī plkst. 17.00 īpašs pasākums "Izgaismotā Iecava"
- 18. novembrī plkst. 17.00 Bauskas Rātslaukumā grupas "Pērkons" koncerts
- Piemineklis ģenerālim Krišjānim Berķim

Dobeles novadā

- Dobeles novada muzejs
- 11. novembrī plkst. 17.00 Lāčplēša dienas Gaismas gājiens Dobelē
- 11. novembrī plkst. 17.40 Lāčplēša dienas gājiens
- 17. novembrī plkst. 19.30 Tērvetes kultūras namā svētku koncerts "Latvijai 104", vēlāk balle
- 18. novembrī plkst. 18.00 Dobelē audiovizuāla instalācija "Gaismas vārdi Latvijai"
- 19. novembrī plkst. 16.00 Auces kultūras namā svētku koncerts "Atslēgvārdi", vēlāk balle

Jēkabpils novadā

- 11. novembrī Jēkabpili izgaismos lāpu liesmu ceļš – Lāčplēša dienas lāpu gājienā
- 12. un 13. novembrī no plkst. 17.00 Jēkabpils Kena parkā darbosies audio stāstu parks "Savai tautai – savā valodā"
- 17. novembrī plkst. 19.00 koncertstāsts "Mans zelts ir mana tauta" Krustpils kultūras centrā
- 18. novembrī plkst. 17.00 Latvijas Valsts svētku lielkoncerts ar grupu "The Sound Poets" Jēkabpils Sporta hallē
- Oskara Kalpaka laukums

Jelgavā un Jelgavas novadā

- Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornis
- Jelgavas pils muzejs
- Ģederta Eliasa dzimtās mājas "Zilēni"
- Edvarta Virzas un Elzas Stērstes memoriālā māja "Billītes"
- Ozolnieku vēstures ekspozīcija

Informāciju sagatavoja:

Zemgales plānošanas reģions

Ilze Lujāne, sabiedrisko attiecību speciāliste; e-pasts: ilze.lujane@zpr.gov.lv